

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-153>

УДК 369.03

ШАХРАЙСТВО У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

SOCIAL SECURITY FRAUD: PROBLEMS AND WAYS TO OVERCOME

Петрушка Олена Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,
Західноукраїнський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2065-8825>

Petrushka Olena

West Ukrainian National University

Автором розкрито сутність шахрайства та його вплив на розвиток економіки загалом та системи соціального забезпечення зокрема. Зазначено, що рівень розвитку фінансового шахрайства обернено пропорційний до розвитку економіки країни. У статті подано характеристику різних форм шахрайських дій, можливих при отриманні/наданні соціальних виплат чи послуг. Розглянуто проблемні аспекти верифікації громадян та роботи соціальних інспекторів. Автором доведено, що різні види соціальних виплат характеризуються специфічними моделями шахрайських ризиків, що зумовлює необхідність диференційованого підходу до розроблення та впровадження заходів протидії таким порушенням. Окреслено ряд цілеспрямованих заходів, спрямованих як на мінімізацію зловживань, так і на зниження рівня службових помилок через такі елементи як: попередження, виявлення, стримування шахрайства та моніторинг.

Ключові слова: шахрайство, умисел, види махінацій у системі соціального забезпечення, адресність соціальних виплат, верифікація, соціальний інспектор, контрольні заходи щодо подолання шахрайських схем.

In most developed countries, fraud is defined as the intentional misrepresentation of relevant authorities in order to obtain undue advantages, which is classified as an administrative or criminal offense depending on the scale of the violation. It is important to clearly distinguish between fraud and corruption, taking into account possible errors on the part of both applicants and employees of authorized bodies. An error is considered as an unintentional submission of inaccurate or distorted information by the applicant, as well as the adoption by officials of decisions on the assignment of social benefits based on insufficiently substantiated or incorrect conclusions. At the same time, improper accrual of benefits can be caused by both individual factors and institutional features, in particular, an insufficient level of professional training of personnel, the complexity of regulatory and legal support and the multi-level nature of the social security system, which increases the likelihood of unintentional errors in the process of its functioning. One of the effective procedural tools for assessing the legality of the assignment and receipt of social assistance is verification, the main purpose of which is to establish whether the recipient meets the specified legislative criteria, whether he has an actual right to the relevant payments, or whether the payments were assigned as a result of the submission of false information, errors, or administrative inaccuracies. The leading tool for detecting the misuse of social benefits is the activity of the social inspectorate. However, the activity of social inspectors in modern conditions has low effectiveness. One of the determining reasons for the low effectiveness of control measures is the organizational dependence of the controller himself, because he checks the activities of the institution to which he himself belongs. Among other factors, it is worth noting the insufficient level of digitalization, the absence of a risk-based selection system for conducting inspections, as well as the excessive burden of inspectors with additional functions. A comparative study of international practice in implementing comprehensive anti-fraud mechanisms in social security systems demonstrates the need to implement targeted measures aimed at both minimizing abuse and reducing the level of official errors. The key elements of the system for combating fraudulent schemes should be: fraud prevention; fraud detection; fraud containment; evaluation of the effectiveness of anti-fraud measures and monitoring.

Keywords: fraud, intent, types of fraud in the social security system, targeting of social payments, verification, social inspector, control measures to overcome fraudulent schemes.

Постановка проблеми. Сьогодні уряди більшості країн змушені здійснювати управління обмеженими бюджетними ресурсами таким чином, щоб досягати максимальної соціальної ефективності їх використання. Це безпосередньо стосується системи соціального забезпечення, яка створена з метою адресного забезпечення підтримки громадян, що перебувають у складних життєвих обставинах, у відповідний час та в належному обсязі. Незважаючи на різноманітність моделей соціальної політики, умов призначення допомоги та її форм, у країнах із розвинутою економікою та державах із перехідними економічними системами соціальні трансферти становлять значну частку державних витрат [1]. У зв'язку з цим особлива увага приділяється забезпеченню надійності та прозорості таких систем, зокрема шляхом запровадження заходів протидії можливим зловживанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання виявлення шахрайства у різних сферах діяльності та способи його уникнення висвітлюються у численних публікаціях як зарубіжних так і вітчизняних вчених. Так, у дослідженні Хамиги Ю. [1] систематизовано різновиди фінансового шахрайства та сформовано узагальнену його типологізацію за інституційними секторами економіки й залежно від об'єкта шахрайських дій, що сприятиме виявленню найбільш «чутливих» до фінансового шахрайства секторів національної економіки. Автори Дорохін Ю., Іляшко А. [2] у своїх працях розмежовують поняття «шахрайства» та «фінансового шахрайства», а також розкривають деякі аспекти зловживань у страховій сфері та методи боротьби з ними. Науковці Данилюк М. О., Данилюк-Черних І. М., Мацук З. А. [3] довели необхідність проведення моніторингу наявності та гостроти економічних, соціальних, екологічних та іншого роду протиріч як профілактичних заходів попередження та розвитку фінансового шахрайства в реальному секторі економіки. У працях Коваль О., Власенко Р. [4] розглядаються проблеми шахрайства при отриманні соціальних виплат, а також результати моніторингу та верифікації соціальних виплат, які здійснює Міністерство фінансів України з 2020 р. Фахівці Світового банку Столк К. та Теслюк Е. [5] досліджують шляхи боротьби з помилками, шахрайством та корупцією у програмах соціального захисту.

Водночас значна частина наукових праць зосереджена переважно на аналізі зловжи-

вань у приватному страховому секторі не враховуючи досліджень фінансових махінацій у сфері соціального страхування та забезпечення громадян з боку державних органів.

Виділення раніше частин загальної проблеми. Проте, незважаючи на значну кількість наукових досліджень з окресленої проблематики, недостатньо опрацьованими залишаються питання ефективного управління ризиками шахрайства у системі соціального забезпечення, а також розроблення дієвих механізмів запобігання неправомірному отриманню соціальних виплат та нецільового використання бюджетних коштів.

Формулювання цілей статті. Метою даного наукового дослідження є вивчення сутності шахрайства у сфері соціального забезпечення, характеристика його складових, а також пошук шляхів боротьби зі зловживаннями як з боку громадян, так і посадових осіб задля забезпечення цілісності системи соціального забезпечення та економії фінансових ресурсів держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. У межах досліджень соціальної політики шахрайство у сфері соціального забезпечення зазвичай трактується як свідоме та цілеспрямоване подання особою-заявником неправдивих або викривлених відомостей з метою незаконного отримання матеріальних виплат чи інших видів вигоди. Сюди також відносять випадки навмисного приховування громадянами або несвоєчасного повідомлення про зміни в їхніх обставинах, що впливають на можливість отримання соціальної допомоги з боку держави.

У більшості розвинених країн шахрайство визначається як умисне введення в оману відповідних органів задля отримання неправомірних переваг, що кваліфікується як адміністративне або кримінальне правопорушення залежно від масштабу порушення [2]. Поряд із цим окремо виділяється явище корупції в системі соціального забезпечення, яке полягає у свідомому використанні службового становища працівниками відповідних установ для отримання особистої вигоди або інших неправомірних переваг.

Водночас у процесі аналізу важливо проводити чітке розмежування між навмисними порушеннями (шахрайством і корупцією) та ненавмисними відхиленнями у вигляді помилок (див рис. 1). Останні не мають умисного характеру та можуть виникати як з боку отримувачів допомоги, так і з боку посадових осіб. Вони проявляються у формі неточного

подання даних або помилкового прийняття рішень щодо призначення виплат. Основними причинами таких ситуацій є складність процедур соціального забезпечення, а також неналежна професійна компетентність персоналу.

Отже, як видно з рис. 1, важливим є чітке розмежування шахрайства та корупції з урахуванням можливих помилок як з боку заявників, так і працівників уповноважених органів. Помилка розглядається як ненавмисне подання заявником неточної або викривленої інформації, а також як ухвалення службовими особами рішень щодо призначення соціальних виплат на основі недостатньо обґрунтованих або некоректних висновків. Водночас неправомірне нарахування виплат може бути зумовлене як індивідуальними чинниками, так і інституційними особливостями, зокрема недостатнім рівнем професійної підготовки персоналу, складністю нормативно-правового забезпечення та багаторівневістю системи соціального забезпечення, що підвищує ймовірність виникнення ненавмисних помилок у процесі її функціонування.

До основних категорій шахрайських дій у сфері соціального забезпечення зазвичай відносять:

1) інституційна складність системи соціального забезпечення, що створює передумови для одночасного отримання соціальних виплат за різними адміністративними або територіальними соціальними програмами,

а також сприяє виникненню шахрайських практик через надмірну регламентованість процедур, складність нормативних вимог та недосконалість механізмів верифікації особи отримувача [6];

2) зловживання процедурними механізмами, яке включає подання громадянами кількох заяв з метою неправомірного отримання допомоги, некоректне або навмисно викривлене тлумачення критеріїв оцінки матеріального становища домогосподарств, а також використання неправдивих відомостей або схем маніпулювання ідентифікаційною інформацією щодо осіб, яким призначаються соціальні виплати;

3) неналежна поведінка заявників і отримувачів соціальної допомоги, що проявляється у приховуванні реальних доходів, їх свідомому заниженні, а також у замовчуванні фактів про зміни в матеріальному чи сімейному стані, які безпосередньо впливають на право отримання відповідних соціальних виплат.

Загалом, різні види соціальних виплат характеризуються специфічними моделями шахрайських ризиків, що зумовлює необхідність диференційованого підходу до розроблення та впровадження заходів протидії таким порушенням у межах державної політики соціального захисту.

Вітчизняна практика системи соціального забезпечення представлена системою

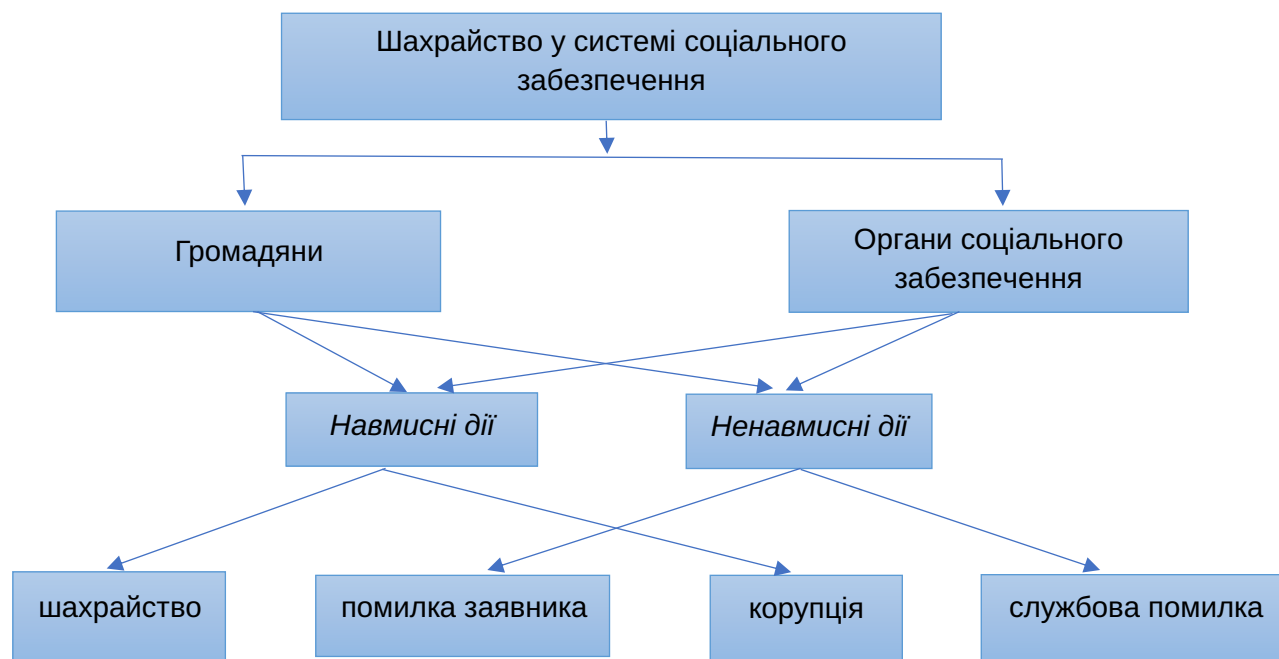

Рис. 1. Розуміння сутності шахрайства у системі соціального забезпечення громадян*

Джерело: сформовано автором на основі [5; 6]

загальнообов'язкового соціального страхування та системою соціального захисту. За загальнообов'язковим соціальним страхуванням громадяни мають право на отримання матеріального забезпечення та соціальних послуг у зв'язку із виходом на пенсію, за станом здоров'я (оплата тимчасових листків непрацездатності та оформлення виплат по втраті працездатності у зв'язку із інвалідністю), втратою місця роботи та ін.

Щодо системи соціального захисту, то в Україні існує значна кількість соціальних допомог та пільг: соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, допомога сім'ям з дітьми, допомога внутрішньо переміщеним особам, соціальна допомога дітям сиротам та інвалідам, субсидії на відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, пільги певним категоріям громадян згідно чинного законодавства і ін. Як видно з переліку послуг та допомог, які передбачені державою для певних категорій громадян, вони є дієвим інструментом соціальної політики та виступають об'єктом зловживань як з боку самих споживачів послуг, так і осіб, які їх призначають.

Незважаючи на значні обсяги державних витрат, система соціальної підтримки в Україні характеризується недостатньою результативністю. Дані щорічних вибірових обстежень домогосподарств, які здійснює Державна служба статистики, свідчать про те, що вагома частка соціальних трансфертів припадає на домогосподарства з вищим рівнем доходів [7]. Така ситуація свідчить про низький рівень адресності соціальної допомоги, що знижує її спрямованість на найбільш уразливі верстви населення.

Вагомим чинником також залишається збереження системи пільг, які надаються окремим категоріям громадян без повного урахування їх матеріального становища, попри поступове звуження їх обсягу впродовж останніх років. Водночас відсутність інтегрованого реєстру отримувачів соціальної допомоги істотно ускладнює визначення їх загальної чисельності. Інформація про одержувачів має розпорошений характер і формується в межах окремих програм соціального захисту, що знижує рівень прозорості та обмежує ефективність управління системою соціальної підтримки загалом.

У сучасних системах соціального забезпечення більшості держав однією з актуальних проблем залишається шахрайство з боку отримувачів соціальних виплат. Масштаби та

інтенсивність таких порушень визначаються сукупністю чинників, серед яких провідну роль відіграють структура соціальних виплат і умови їх призначення, а також результативність механізмів первинної перевірки при доступі до відповідних програм.

Важливим елементом протидії зловживанням виступає так званий вхідний контроль, який охоплює комплекс адміністративних і підтверджуючих процедур, спрямованих на перевірку достовірності інформації, що подається заявником. Його функціональне призначення полягає у встановленні відповідності між задекларованим соціально-економічним статусом особи та фактичними умовами, що визначають право на отримання державної допомоги. Для більшості програм соціальної допомоги характерним є посилення превентивних підходів, орієнтованих на недопущення зловживань, що реалізується через встановлення вимог щодо подання значної кількості підтверджуючих документів та оформлення заяв на отримання різних видів соціальних виплат, включаючи пенсійні.

Одним із дієвих процедурних інструментів оцінювання правомірності призначення та отримання соціальної допомоги є верифікація, основною метою якої є встановлення того, чи відповідає отримувач визначеним законодавчим критеріям, чи має він фактичне право на відповідні виплати, або ж виплати були призначені внаслідок подання неправдивих відомостей, помилок чи адміністративних неточностей. У загальному розумінні верифікація є складовою частиною ширшої системи протидії шахрайству у сфері соціального забезпечення. Водночас за відсутності розвиненої комплексної моделі контролю вона може реалізовуватися як одноразова перевірна процедура, що проводиться, наприклад, після формування реєстру отримувачів соціальної допомоги або у випадках виникнення підстав для поглибленого аналізу.

Значна увага в межах верифікаційних процедур приділяється перевірці цільового використання бюджетних коштів, зокрема підтвердження того, що соціальні виплати надходять реальним особам, які мають на них законні підстави, а не суб'єктам шахрайства. Ключовим елементом ефективної верифікації є міжвідомча взаємодія та обмін даними, що дозволяє комплексно оцінити реальний майновий стан та соціальний статус отримувача. Це включає перевірку рівня доходів та інших характеристик, які впливають на право отримання соціальної допомоги. Для цього вико-

ристовуються як державні інформаційні реєстри, так і дані, що надходять від приватних структур, зокрема банківських установ, інвестиційних та страхових компаній.

Відповідно до узагальнених результатів міжнародних досліджень, впровадження процедур верифікації соціальних виплат здатне забезпечити істотний резерв скорочення бюджетних витрат, який у окремих випадках може сягати 20–30% від сукупного обсягу фінансування соціальної сфери [8, с. 56]. Разом із тим зазначені показники слід розглядати як гранично можливі, оскільки їх досягнення передбачає належний рівень інституційної спроможності та ефективності контрольних механізмів.

Практика свідчить, що найбільший потенціал економії спостерігається у тих системах соціального забезпечення, для яких характерні низький рівень ідентифікації та персоніфікації отримувачів допомоги, а також ускладнена структура адміністративних процедур [9]. За таких умов зростає ймовірність нецільового або помилкового розподілу фінансових ресурсів, що, своєю чергою, відкриває ширші можливості для їх оптимізації шляхом запровадження комплексних верифікаційних інструментів.

Щодо ефективності запровадження верифікаційних процедур у вітчизняній практиці починаючи з 2016 року, слід зазначити, що даний урядовий проєкт не приніс вагомих результатів у економії коштів Державного бюджету [6]. Це пояснюється відсутністю системного підходу до вирішення проблематики шахрайства при отриманні соціальної допомоги. Однією з ключових перешкод, що стримували оперативне запровадження верифікаційних механізмів, стала відсутність консолідованого електронного реєстру отримувачів соціальних виплат і пільг, фінансування яких здійснюється як з державного, так і з місцевих бюджетів. Реалізація проєкту верифікації також виявила серйозну проблему неналежної інформаційної взаємодії між різними державними органами та установами, повноцінному обміну відомостями між якими перешкоджає відсутність єдиного універсального ідентифікатора, який застосовувався б у всіх державних реєстрах.

Провідним інструментом виявлення неправомірного використання соціальних виплат виступає діяльність соціального інспекторату. Проте діяльність соціальних інспекторів в сучасних умовах має низьку результативність. Однією з визначальних при-

чин низької ефективності контрольних заходів є організаційна залежність самого контролера, адже він перевіряє діяльність установи, до структури якої сам і належить. Серед інших факторів варто відзначити недостатній рівень цифровізації, відсутність системи ризик-орієнтованого відбору для проведення перевірок, а також надмірне навантаження інспекторів додатковими функціями. Переважна більшість перевірок зосереджується на аналізі доходів отримувачів, тоді як оцінка їхнього майнового стану здійснюється обмежено. Також широко застосовується практика перевірок за місцем проживання. Значною перешкодою є й відсутність прямого доступу інспекторів до державних електронних баз даних, що змушує їх надсилати численні запити до різних установ, а це ускладнює процес перевірки в часовому просторі.

Проблемним аспектом у роботі соціальних інспекторів-контролерів є те, що механізм відшкодування надміру виплачених державних коштів реалізується виключно у судовому порядку. При цьому відсутність передбачених законодавством штрафних санкцій щодо отримувачів соціальних виплат за подання недостовірної інформації істотно знижує превентивний ефект системи контролю. Аналогічно, недосконалість механізмів відповідальності працівників органів соціального забезпечення за можливі корупційні дії негативно впливає на рівень інституційної доброчесності у сфері призначення соціальних допомог.

Висновки. Зіставлення практик різних країн щодо побудови систем запобігання шахрайству у сфері соціального забезпечення свідчить, що досягнення високої результативності можливе лише за умови впровадження цілісної та багаторівневої моделі управління ризиками. Така модель має передбачати не тільки стримування недоброчесної поведінки отримувачів соціальних виплат, але й суттєве скорочення кількості помилок, які виникають у діяльності органів, відповідальних за адміністрування допомоги. Ключову роль у цьому відіграє інтеграція превентивних, аналітичних і контрольних інструментів, які функціонують як єдина система. Ідеться, зокрема, про впровадження механізмів раннього виявлення ризиків, автоматизованих процедур перевірки даних, налагодження ефективного обміну інформацією між державними інституціями, а також підвищення професійної компетентності працівників, залучених до процесу призначення соціальних виплат. Вважаємо, що ключовими еле-

ментами системи боротьби із шахрайськими схемами мають бути:

– *недопущення (запобігання) шахрайства* – запровадження ефективного контролю вже на початковому етапі розгляду заяв на призначення соціальних виплат; інформування осіб, які звертаються за призначенням соціальних виплат, про можливість притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності у разі свідомого подання недостовірних відомостей; підвищення кваліфікаційного рівня соціальних інспекторів, відповідальних за прийняття рішень щодо призначення соціальної допомоги, шляхом їх системного навчання та професійної підготовки; здійснення систематичної інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення щодо запобігання шахрайству та висвітлення його правових і соціально-економічних наслідків;

– *ідентифікація фактів шахрайства* – шляхом інтеграції, зіставлення та аналітичної обробки значних обсягів даних щодо отримувачів соціальної допомоги; проведення контрольних заходів, включаючи перевірки матеріально-побутових умов заявників та одержувачів соціальних виплат відповідно до чітко регламентованих процедур; спільні

контрольні заходи з іншими державними органами чи установами (податковою службою, банками, органами прокуратури та ін.);

– *стримування рівня шахрайства* – застосування системи санкцій до порушників, що передбачає не лише повернення неправомірно отриманих коштів, але й накладення фінансових стягнень у вигляді штрафів; конфіскація переplat; розгляд справ про фінансові шахрайства у судовому порядку та притягнення до відповідальності винних осіб;

– *оцінка ефективності заходів протидії шахрайству* – безперервний моніторинг призначення матеріального забезпечення та соціальних послуг громадянам; оцінка ефективності здійснення контрольних заходів; порівняльний аналіз розміру збитків, завданих державі від виявлення шахрайських схем у системі соціального забезпечення до розміру витрачених бюджетних коштів на адміністрування механізмів боротьби зі зловживаннями у даній сфері.

Поєднання цих заходів із реформуванням системи соціального забезпечення (реалізація принципів простоти та прозорості) дасть можливість знизити число можливих помилок та випадків шахрайства, а також раціоналізувати бюджетні видатки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Хамига Ю. Я. Фінансове шахрайство: критерії ідентифікації та напрями мінімізації : дис. ... д-ра філос. : 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 284 с.
2. Дорохін Ю., Іляшко А. Окремі проблеми розмежування шахрайства та шахрайства з фінансовими ресурсами. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2019. Том 30 (69). № 3. URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/3_2019/18.pdf/ (дата звернення: 18.03.2026).
3. Данилюк М. О., Данилюк-Черних І. М., Мацук З. А. Протиріччя та фінансові шахрайства в реальному секторі економіки. *Бізнес Інформ*. 2022. №1. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-1-274-279> (дата звернення: 14.03.2026).
4. Коваль О., Власенко Р. Щодо стратегії боротьби із шахрайством при отриманні соціальних виплат. Національний інститут стратегічних досліджень. 2021. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-08/sotsialni-vyplaty.pdf/> (дата звернення: 14.03.2026).
5. Van Stolk, van Christian, Tesliuc Emil D. Toolkit on Tackling Error, Fraud and Corruption in Social Protection Programs. SP Discussion Paper. №1002, March 2010, World Bank. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/707761468336852559/pdf/538890NWP010020Box345633B01PUBLIC1.pdf> (дата звернення: 08.04.2026).
6. Світовий досвід боротьби із шахрайством при отриманні соціальної допомоги: уроки для України. Офіс з фінансового та економічного аналізу у ВПУ. 2017. URL: [FEAO_Cheating_A5_02_web.pdf](https://www.fead.org/cheating_a5_02_web.pdf) (дата звернення: 08.04.2026).
7. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2024 році (за даними вибіркового обстеження домогосподарств України). *Статистичний збірник*. 2025. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/2025/gdn/dvn_ric/dvn (дата звернення: 14.04.2026).
8. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. Реальний стан та перспективи реформування. К.: Центр громадської експертизи, 2009 р. 104 с.
9. Reducing Error, Fraud and Corruption (EFC) in Social Protection Programs, Safety Nets Primer Notes, World Bank. 2023. URL: <https://openknowledge.worldbank.org> (дата звернення: 08.04.2026).

REFERENCES:

1. Khamyha Yu. Ya. (2020) Finansove shakhraistvo: kryterii identyfikatsii ta napriamy minimizatsii [Financial fraud: identification criteria and minimization directions]: dys. ... d-ra filos. : 072 – Finansy, bankivska sprava ta strakhuvannia. Ternopil, 284 p. (in Ukrainian).
2. Dorokhin Yu., Iliashko A. (2019) Okremi problemy rozmezhuвання shakhraistva ta shakhraistva z finansovymy resursamy [Certain problems of distinguishing between fraud and fraud with financial resources]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Serii: yurydychni nauky*, vol 3. Available at: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/3_2019/18.pdf (accessed March 18, 2026).
3. Danyliuk M. O., Danyliuk-Chernykh I. M., Matsuk Z. A. (2022) Protyrichchia ta finansovi shakhraistva v realnomu sektori ekonomiky [Combating financial fraud in the real sector of the economy. Combating financial fraud in the real sector of the economy]. *Biznes Inform*, vol 1. Available at: URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-1-274-279> (accessed March 14, 2026).
4. Koval O., Vlasenko R. (2021) Shchodo stratehii borotby iz shakhraistvom pry otrymanni sotsialnykh vyplat [Regarding the strategy to combat fraud in receiving social benefits]. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. Available at: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-08/sotsialni-vyplaty.pdf> (accessed March 14, 2026).
5. Van Stolk, van Christian, Tesliuc Emil D. (2010) Toolkit on Tackling Error, Fraud and Corruption in Social Protection Programs, SP Discussion Paper, World Bank, vol. 1002. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/707761468336852559/pdf/538890NWP010020Box345633B01PUBLIC1.pdf> (accessed April 08, 2026).
6. Ofis z finansovoho ta ekonomichnoho analizu u VRU (2017). Svitovyi dosvid borotby iz shakhraistvom pry otrymanni sotsialnoi dopomohy: uroky dlia Ukrainy [World experience in combating fraud in receiving social assistance: lessons for Ukraine]. Available at: FEAO_Cheating_A5_02_web.pdf (accessed April 08, 2026).
7. Vytraty i resursy domohospodarstv Ukrainy u 2024 rotsi (za danymy vybirkovoho obstezhennia domohospodarstv Ukrainy) [Expenses and resources of households in Ukraine in 2024 (according to the sample survey of households in Ukraine)]. *Statystychnyi zbirnyk*. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/2025/gdn/dvn_ric/dvn (accessed April 14, 2026).
8. Systema sotsialnoho zakhystu ta sotsialnoho zabezpechennia v Ukraini. Realnyi stan ta perspektyvy reformuvannia. [The system of social protection and social security in Ukraine. The real state and prospects for reform]. Kyiv: Center for Public Expertise, 2009, 104 p. (in Ukrainian).
9. Reducing Error, Fraud and Corruption (EFC) in Social Protection Programs, Safety Nets Primer Notes, World Bank, 2023. Available at: <https://openknowledge.worldbank.org> (accessed April 08, 2026).

Дата надходження статті: 13.04.2026

Дата прийняття статті: 04.05.2026

Дата публікації статті: 12.05.2026